

ser.

Hi degué haver un homònim, potser d'existència transitòria, a l'alt Aragó: *Torres Torres* esmentat en un doc. de 1083 (xxi de la col·le. de San Juan de la Peña); nom portat segurament per refugiats mossàrabs de llengua àrabiga.

Tořentóře, pda. del terme de Sueca (xxi, 16.15), alteració de *torraltorra*, altra forma revestida pel superlatiu *turra at-túrur*.

En altres casos degué haver-hi calc d'aqueix tipus¹⁰ de superlatiu, substituïnt el mot àrab per la seva traducció catalana, com en *Castell-de-Castells*, que pot ser calc d'àr. *ḥiṣn-al-ḥuṣún*; o *Mola de les Moles*, tossal del te. de Vallibona (xxviii, 17), potser calc d'un *ḡurf al-āḡraf*.

Torró, la Mola de ~, te. Font de la Figuera (xxxii, 92.17), potser d'un *turrún, plural anòmal de *turra*.

Del plural ar. *turar* amb accentuació vulgar a la *a*, amb dissimilació: *Torrado*, Font de ~, te. Pinell del Broi (xiii, 80.12 i 15).

¹ «Bord, rivage d'un fleuve», «bord de toute chose, strie, raie», en tots els diccs. clàssics, i en Lane; altres accs. «toupet sur le front», «Margo terrae vel libri» (*RMa*, 135, 470.6); «toupet des cheveux» a Egipte; «capdamunt d'un full» (Maqrizí, S. xv): Do-²⁵zy, *Suppl.* II, 89.

TORRANDELL

Nom mallorquí, encara que no em consti (almenys clarament) sinó com NP, sospitarem que primer designà una poss. o altre topònim. Com cognom només és mallorquí (*DAG* i *AlcM* el troba sols a 6 poblacions del Nord de Mallorca). Molt documentat des del principi³⁵ del S. XVI: Johan *Torrendell*, a Pollença, 1542; d'un altre es deia *Torrandell* l'àvia materna 1705 (*BSAL* v, 207).

Un de 1457 dit Joan Sabater de Muro, a. 1705 (J. M. Bover, *Bi. Escr. Bal.*, § 1114). Però la forma anti-⁴⁰ga més freqüent és amb *-r* simple. Johan *Torandell*, a Poll., 5 vegades en doc. de 1542 (*BSAL* v, 207); 1550: J. *Torandell*, clavari de Pollença, ja 3 vegades a. 1550; 1613: Gabriel *Torandell*, a Poll. (*BSAL* I, xviii, 35; i II, 99b30).

Que l'etim. no és *torrentell*, de *torrent*, ja ho mostra la *d*; i l'exclusivitat a Mallorca revela origen àrab, si bé influït per *torrent*. Potser *turra* °*Abd-âl-Lâh*; el molló d'*Abdâllah* però el fort predomini de la var. antiga amb *-r* simple torna preferible la combinació⁵⁰ amb el plural àrab, en superlatiu islàmic: *turar âl-Lâh* 'els magnífics termenals', amb dissimilació *-r-r* > *d-l* i contaminació de *torrent*; pensar en *turra dâ'ira* 'termenal giratori', fóra més complicat i poc versemblant. El més senzill fonèticament seria *turar*⁵⁵ *abd-âl-Lâh*, amb *bd* > *nd*, haplogia que d'una banda contrauria en *Forcandell*, i d'altra banda *Torrandell*.

Torrater, V. *Torrat*

TORRE: noms que contenen aquest mot i els seus compostos i, més avall, els derivats

La Torre, te. Castellàs, SdUrg.; *Torre* d'Abiglers (*Cart. Tavernoles*) < APICULARIOS, al·ludint al nom d'Abella (Conca de Tremp); el terme on es troba.

En PLURAL:

Les Torres, te. Arboçols; *Torres*, agre. d'Alàs: «vila de Torres, c. a. 1034», c. a. Agramunt.

TORRES de Segre, poble i mun. uns 12 k. SO. de Lleida. Pron. *tôřes*, allí, 1935; i gentilici: *torredans* (exc. 244-5), a Sunyer (xlii, 77.2); *tôřes de ségre* a Alcoletge i a les Vilelles, Alta o Baixa; *tôřes*, Granja d'Escarp (Casac. 1920).

¹⁵ MENCIONS ANT. C. 1170: *Turres* en les afrontacions del terme de la Lleida sarraïna (G. Biosca, n.º 38); 1172 (Kehr, *Papsturk.*, 450); 1184 (*BABL* II, 420); 1191: castell de *Torres* de Segre (MiretS., *Templ.*, p. 318); 1272: id. que afrontava amb els castells de *Sudanell*, *Sunyer*, *Alcanó*, *Gebut* (id., ib., 320).

Torres, ant. castell prop de la Vila Joiosa: 1270, junt amb Finestrat (Mtz.Fdo., *Doc. Val. ACA* I, n.º 1002); 1324: Jaume II cedeix el «castro de *Torres*» junt amb *Orxeta* a la Vila J. (*ACA*, reg. 222, f.º 108; *El Arch.* IV, 319).

COMPOSTOS

Torralba, V. *Torreblanca* (infra).

Torrebaró, en te. de Montanyana (E.T.C. I, 244).

³⁰ TORREBESSES. 1) Poble de Les Garrigues, una vintena de k. al SO. de Lleida i uns 5 al NE. de Llardecans. Pron.: *tořobéses*, a Alcanó, Maials, Granadella i Llardecans. Gentilici: *Torrobessins* (Casac. 1920); id. allí mateix i a Llardecans, en les enqs. de 1963, exc. 244-5.

MENCIONS ANT. 1359: *Torres Beces* (*CoDoACA* XII, 21).

2) Alou antic en el Penedès, te. Olèrdola. Desconegut avui, possiblement la que ara anomenen *La Torre Blanca*, te. Olèrdola, segons l'inf. dels Monjos.

MENCIONS ANT. 998: «in te. de Olerdula, alaudem ipsum ad ipsas *Turres Becias* habeo» (*Cart. St. Cu.* I, p. 279); 1002: «in te. de castro *Olerdula*, ad ipsas *Turres Bizes*» (id. II, 31); 1007: id. (ib. II, 58);

⁴⁵ 1014: «*Turresbeces* locus in te. de ca. Ole.» (id., § 458; Font Rius, *C. d. p.* I, p. 667); 1098: butlla confirmant *Turres gessas* per a St. Cugat (*MarcaH.*, 1204. 30); 1110: «*Torres Beces* --- *Torrebesces*» (*Cart. S. C.* III, 15-16); 1176: *Torres Bezes* (ib. III, 265); 1234: *Turresbezes* (ib. III, 433).

3) 958, en el Canigó, prop de Taurinyà: «*ipsas turres Betses*» (i amb grafia corrupta *Berses*, *Berser*, *Belser* en Ponsich, *Top.*, 124).

ETIM. Format amb *beces*, variant arcaïca de '*besones*' (*DECAT* I, 781b58): amb una *ç*, preciosa i conforme a l'etimologia que indico allí del mot *bessó*.

TORREBLANCA

Torreblanca, vila amb mun. a la costa N. de la Pna. ⁶⁰ Cast. PRON. MOD.: *tořeblánca*, oit allí (Giner 1935).